

Věc C-129/19

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

19. února 2019

Předkládající soud:

Corte suprema di cassazione (Itálie)

Datum předkládacího rozhodnutí:

29. ledna 2019

Navrhovatel:

Presidenza del Consiglio dei Ministri

Odpůrkyně:

BV

Předmět původního řízení

Opravný prostředek Presidenza del Consiglio dei Ministri (předsednictvo Rady ministrů) proti rozsudku Corte di appello di Torino (odvolací soud v Turíně), kterým tento soud téměř v celém rozsahu potvrdil prvostupňové rozhodnutí Tribunale di Torino (soud prvního stupně v Turíně), který přiznal nárok italské státní příslušnice s trvalým bydlištěm v Itálii, která byla obětí úmyslného násilného trestného činu, na náhradu škody od italského státu za neprovedení směrnice 2004/80/ES do vnitrostátního právního řádu.

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Předmětem žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle článku 267 SFEU je porušení povinnosti provést směrnicí Rady 2004/80/ES ze dne 29. dubna 2004 o *odškodňování obětí trestných činů* (dále jen „směrnice“), zejména s odkazem na čl. 12 odst. 2.

Předběžné otázky

Předkládající soud se obrací na Soudní dvůr Evropské unie s těmito otázkami [položenými s ohledem na okolnosti případu v původním řízení, týkajícího se žaloby na náhradu škody podané italskou státní příslušnicí s trvalým bydlištěm v Itálii proti státu-zákonodárci za neuskutečnění nebo nesprávné nebo neúplné provedení povinností stanovených směrnicí Rady 2004/80/ES ze dne 29. dubna 2004 „o odškodňování obětí trestných činů“ a zejména povinnosti stanovené v čl. 12 odst. 2, aby členské státy do 1. července 2005 (jak je stanoveno v následujícím čl. 18 odst. 1) zavedly obecný systém ochrany spočívající v odškodňování, který je vhodný k zajištění přiměřené a spravedlivé náhrady ve prospěch obětí všech násilných a úmyslných trestných činů (včetně trestného činu znásilnění, jehož byla žalobkyně obětí) v situacích, v nichž je obětím znemožněno dosáhnout náhrady škody, která jim byla způsobena, v plné výši od přímo odpovědných osob]:

- a) Vyžaduje unijní právo - s ohledem na situaci opožděného (nebo neúplného) provedení směrnice Rady 2004/80/ES ze dne 29. dubna 2004 „o odškodňování obětí trestných činů“, *non self executing*, do vnitrostátního práva, a to pokud jde o zřízení, které tato směrnice ukládá, systému odškodňování obětí násilných trestných činů, který ve vztahu k přeshraničním osobám, kterým je směrnice výhradně určena, zakládá odpovědnost členského státu za škodu na základě zásad stanovených judikaturou SDEU (mimo jiné rozsudky „*Francovich*“ a „*Brasserie du Pecheur a Factortame III*“) - založení obdobné odpovědnosti členského státu ve vztahu k osobám, které nejsou přeshraniční (tedy osoby s trvalým bydlištěm), které by nebyly přímými příjemci výhod plynoucích z provádění směrnice, ale za účelem vyhnouti se porušení zásady rovnosti nebo zásady zákazu diskriminace v rámci unijního práva by měly a mohly - byla-li by směrnice včas a zcela provedena - mít prospěch z rozšíření užitečného účinku samotné směrnice (tedy z výše uvedeného systému odškodňování)?;

- podmíněně v případě kladné odpovědi na předchozí předběžnou otázku:

- b) Lze odškodnění stanovené ve prospěch obětí úmyslných násilných trestných činů (a zejména trestného činu znásilnění podle článku 609-a trestního zákoníku) vyhláškou ministra vnitra ze dne 31. srpna 2017 [která byla vydána ve smyslu čl. 11 odst. 3 zákona č. 122 ze dne 7. července 2016 (kterým se upravují závazky vyplývající z členství Itálie v Evropské unii – Evropský zákon 2015-2016) ve znění následných změn (přijatých článkem 6 zákona č. 167 ze dne 20. listopadu 2017 a čl. 1 odst. 593-596 zákona č. 145 ze dne 30. prosince 2018)] ve formě pevně stanovené částky ve výši 4 800 eur považovat za „spravedlivé a přiměřené odškodnění obětí“ v rámci provádění ustanovení čl. 12 odst. 2 směrnice 2004/80?

Uplatňovaná ustanovení unijního práva

Směrnice Rady 2004/80/ES ze dne 29. dubna 2004 *o odškodňování obětí trestných činů* (zejména body 2, 6 a 14 odůvodnění a články 12 a 18)

Článek 18 SEU

Články 20, 21 a 51 Listiny základních práv Evropské unie

Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva

Článek 609-a trestního zákoníku - Znásilnění

Zákon č. 122 ze dne 7. července 2016, *kterým se upravují závazky vyplývající z členství Itálie v Evropské unii - Evropský zákon 2015-2016*, který vstoupil v platnost dne 23. července 2016, ve znění článku 6 zákona č. 167 ze dne 20. listopadu 2017, *kterým se upravují závazky vyplývající z členství Itálie v Evropské unii - Evropský zákon 2017* a čl. 1 odst. 593-596 zákona č. 145 ze dne 30. prosince 2018 *o předběžném rozpočtu na rozpočtový rok 2019 a víceletém rozpočtu na tříleté období 2019-2021*. Zejména:

- článek 11, který v odstavci 1 stanoví „nárok na odškodnění ze strany státu ve prospěch oběti úmyslného násilného trestného činu a v každém případě trestného činu uvedeného v článku 603-a trestního zákoníku, s výjimkou trestných činů uvedených v člancích 581 a 582, pokud nejsou naplněny přitěžující okolnosti stanovené v článku 583 trestního zákoníku“. Podle odstavce 2 je odškodnění za trestné činy vraždy, znásilnění nebo těžkého ublížení na zdraví vyplaceno ve prospěch oběti nebo, v případě její smrti v důsledku trestného činu, oprávněným osobám, a to v rozsahu stanoveném ministerskou vyhláškou, která je uvedena v odstavci 3 téhož článku 11. Pro jiné trestné činy než ty, které jsou uvedeny výše, je odškodnění vyplaceno formou náhrady léčebných výdajů a nákladů na péči.

Vyhláška ministra vnitra ze dne 31. srpna 2017 *Stanovení výše odškodnění pro oběti úmyslných násilných trestných činů*. Tato vyhláška stanoví vyšší odškodnění pro oběti úmyslných násilných trestných činů v následujícím rozsahu: „a) za trestný čin vraždy pevně stanovenou částku ve výši 7200 eur, a v případě vraždy spáchané manželem nebo manželkou, i v případě odloučení nebo rozvodu, anebo osobou, která má nebo měla citový vztah s poškozenou osobou, pevně stanovenou částku ve výši 8 200 eur výhradně ve prospěch dětí oběti; b) za trestný čin znásilnění podle čl. 609-a trestního zákoníku, pokud není naplněna polehčující okolnost spočívající v menší závažnosti, pevně stanovenou částku ve výši 4 800 eur; c) za jiné trestné činy než ty, které jsou uvedeny v písmenech a) a b), až do maximální částky 3 000 eur na úhradu léčebných výdajů a nákladů na péči“ (článek 1).

Článek 1218 občanského zákoníku: „Dlužník, který zcela nesplní splatný závazek, má povinnost k náhradě škody, pokud neprokáže, že nesplnění nebo prodlení bylo způsobeno nemožností plnění závazku z důvodu, který mu není přičitatelný“

Stručný popis skutkového stavu a řízení

- 1 V říjnu 2005 byla italská státní příslušnice rumunského původu s trvalým bydlištěm v Itálii (dále jen „BV“) obětí úmyslného násilného trestného činu (znásilnění) spáchaného dvěma rumunskými státními příslušníky v Turíně. Za tento trestný čin byli tito rumunští státní příslušníci pravomocně odsouzeni k trestu odnětí svobody na deset let a šest měsíců a k náhradě škody, která měla být určena v samostatném řízení, přičemž BV byla přiznána okamžitě splatná záloha ve výši 50 000 eur. Oběť však tuto částku nebyla schopna získat, neboť pachatelé tohoto trestného činu se skrývali před spravedlností.
- 2 V únoru 2009 podala BV k Tribunale di Torino (soud prvního stupně v Turíně) žalobu proti předsednictvu Rady ministrů (dále jen „PRM“) na určení občanskoprávní odpovědnosti PRM za neuskutečněné nebo nesprávné nebo neúplné provedení povinností stanovených směrnicí 2004/80.
- 3 PRM navrhlo zamítnutí žaloby na základě toho, že: směrnice 2004/80/ES se týkala pouze přeshraničních situací; čl. 12 odst. 2 měl neurčitý obsah, který na vnitrostátního zákonodárce delegoval jak volbu jednotlivých trestných činů, ke kterým se pojí zde stanovené odškodnění, tak i stanovení spravedlivé výše částky, které má být přiznána ve prospěch oběti, Itálie již podobný systém odškodnění ve prospěch obětí násilných a úmyslných trestných činů poskytovala, i když pouze ve vztahu k určitým trestným činům, jako jsou zejména teroristické a mafiánské zločiny, stejně jako ve vztahu k trestným činům lichvy a vydírání.
- 4 Tribunale di Torino (soud prvního stupně v Turíně) rozsudkem ze dne 26. května 2010 ve věci samé stanovil nesplnění povinnosti ze strany PRM z důvodu neprovedení směrnice 2004/80 a uložil mu povinnost zaplatit ve prospěch BV částku ve výši 90 000,00 eur.
- 5 Tento rozsudek PRM napadlo u Corte di appello di Torino (odvolací soud v Turíně). Rozsudkem zveřejněným dne 23. ledna 2012 tento Corte d'appello (odvolací soud) potvrdil, že italský stát nesplnil svou povinnost z důvodu nedodržení povinnosti stanovené v čl. 12 odst. 2 směrnice 2004/80. Corte d'appello (odvolací soud) tedy vyhověl odvolání PRM pouze částečně, když snížil výši částky ve prospěch BV na 50 000 eur.
- 6 Proti rozsudku Corte di appello di Torino (odvolací soud v Turíně) podalo PRM kasační opravný prostředek. Řízení před Corte di Cassazione (Kasační soud) bylo přerušeno v očekávání rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie (dále jen „SDEU“) v souvislosti s řízením o nesplnění povinnosti zahájeným Evropskou komisí dne 22. prosince 2014 proti Italské republice (věc C-601/14), jakož i v souvislosti s žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce podané Tribunale di Roma

(soud prvního stupně v Římě), která byla předložena usnesením ze dne 24. března 2015, ohledně výkladu čl. 12 odst. 2 výše uvedené směrnice.

- 7 Poté, co byla výše uvedená řízení ukončena (první rozsudkem velkého senátu ze dne 11. října 2016, C-601/14, druhé usnesením předsedy Soudního dvora ze dne 28. února 2017 v návaznosti na rozhodnutí předkládajícího soudu, který svou žádost o rozhodnutí o předběžné otázce vzal zpět), bylo v řízení pokračováno.

Základní argumenty účastníků původního řízení

- 8 PRM uvádí, že nejsou splněny právní podmínky k určení odpovědnosti státu za škody způsobené v důsledku provedení směrnice 2004/80 do vnitrostátního právního řádu. Konkrétněji PRM uvádí, že směrnice, a zejména článek 12, nepředstavuje pramen přímo uplatnitelných práv ze strany osob s trvalým bydlištěm [v domovském státě] vůči domovskému státu, jelikož směrnice se týká pouze „přeshraničních situací“, neboť jejím cílem je zajistit, pokud je násilný a úmyslný trestný čin spáchán na území jiného členského státu, než je členský stát, ve kterém má oběť trvalé bydliště, aby tato oběť měla přístup k postupům odškodnění stanoveným v místě spáchání trestného činu. PRM navíc namítá nepřiměřenou výši náhrady škody, která byla přiznána BV.
- 9 BV připomíná, pokud jde o náhrady přiznané jinými soudy rozhodujícími ve věci samé, které vyhověly žalobám na náhradu škody proti italskému státu z důvodu škody způsobené neprovedením směrnice 2004/80 v případech obětí trestného činu znásilnění, rozsudky ukládající povinnost k zaplacení částky 70 000 eur a 150 000 eur, které byly potvrzeny rozsudkem Corte di appello di Milano (odvolací soud v Miláně) č. 1653 ze dne 18. dubna 2017.

Stručné odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

K první předběžné otázce

- 10 Corte di Cassazione (Kasační soud) uvádí, že podle nyní již ustálené judikatury SDEU je zásada mimosmluvní odpovědnosti státu za škodu způsobenou jednotlivcům v důsledku porušení unijního práva, která lze tomuto členskému státu přičíst, unijnímu právnímu řádu vlastní, a že poškození jednotlivci mají na základě této odpovědnosti nárok na náhradu škody, jsou-li splněny tři podmínky, a sice: 1) cílem porušeného ustanovení unijního práva je přiznat práva jednotlivcům; 2) porušení je dostatečně závažné; 3) existuje přímá příčinná souvislost mezi porušením povinnosti, která přísluší členskému státu, a škodou způsobenou poškozeným.
- 11 Podle názoru Corte di Cassazione (Kasační soud) je pro účely předběžné otázky uvedené v písmenu a) třeba zabývat se zejména první z výše uvedených podmínek. V projednávané věci totiž není žádných pochyb ohledně existence ostatních dvou podmínek, neboť SDEU (rozsudek C-601/14) prohlásil nesplnění

povinnosti italského státu ve vztahu k provedení povinnosti stanovené čl. 12 odst. 2 směrnice 2004/80 a jelikož škoda namítaná ze strany BV z důvodu pozdního nebo neúplného provedení má příčinnou souvislost s tímto nesplněním povinnosti.

- 12 Corte di Cassazione (Kasační soud) zdůrazňuje, že SDEU v rozsudku C-601/14 stanovil, že „Italská republika tím, že nepřijala všechna opatření nezbytná k tomu, aby byl v přeshraničních situacích zajištěn systém odškodnění obětí všech úmyslných násilných trestných činů spáchaných na jejím území, nesplnila povinnost, která pro ni vyplývá z čl. 12 odst. 2 směrnice Rady 2004/80/ES“.
- 13 A to na základě předpokladu, který byl vyjasněn výkladem samotného SDEU ohledně celkového rozsahu působnosti směrnice 2004/80 (viz body 36 až 44 rozsudku C-601/14), že výše uvedený čl. 12 odst. 2 musí být vykládán „v tom smyslu, že jeho cílem je zaručit občanu Unie právo na spravedlivé a přiměřené odškodnění za újmu, kterou utrpí na území některého členského státu, kde se nachází v rámci výkonu svého práva na volný pohyb, přičemž každému členskému státu ukládá, aby zavedl systém odškodnění obětí za každý úmyslný násilný trestný čin spáchaný na jeho území“ (bod 45).
- 14 V návaznosti na námitku Italské republiky týkající se omezeného rozsahu povinností vyplývajících ze směrnice 2004/80 (bod 48) bylo v rozsudku C-601/14 zdůrazněno, že - ačkoli podle SDEU „směrnice 2004/80 stanoví odškodnění pouze pro případ úmyslného násilného trestného činu spáchaného v členském státě, kde se oběť nachází v rámci výkonu svého práva na volný pohyb, takže čistě vnitrostátní situace do působnosti této směrnice nespádá“ (bod 49) - v této souvislosti nicméně SDEU „pouze upřesnil, že se systém spolupráce stanovený směrnicí 2004/80 týká jen přístupu k odškodnění v přeshraničních situacích, ale nevyloučil, že čl. 12 odst. 2 uvedené směrnice ukládá každému členskému státu, aby v zájmu zajištění cíle, jež tato směrnice v takových situacích sleduje“ - tedy v přeshraničních situacích - „přijal vnitrostátní systém zaručující odškodnění obětí všech úmyslných násilných trestných činů spáchaných na jeho území“ (bod 49; viz rovněž bod 50).
- 15 Podle názoru Corte di cassazione (Kasační soud) je rozsudek C-601/14 v souladu s předchozími rozsudky SDEU, které vždy vykládaly směrnici 2004/80 jako směrnici upravující pouze „přeshraniční situace“ (viz rozsudky ze dne 28. června 2007, *Dell'Orto*, C-467/05, body 57 a 59, ze dne 12. července 2012, *Giovanardi*, C-79/11, bod 37, a usnesení ze dne 30. ledna 2014, *Paola C.*, C-122/13, body 12 a 13).
- 16 Splnění povinnosti italského státu zavést systém odškodňování obětí „jakéhokoli“ úmyslného násilného trestného činu (tudiž také trestného činu znásilnění) spáchaného na jeho území je třeba považovat, pouze na základě směrnice 2004/80, za zaměřené na právní úpravu „přeshraničních situací“ a nikoli „čistě vnitrostátních situací“. Z toho vyplývá, že čl. 12 odst. 2 směrnice 2004/80, jelikož jej italský stát porušil, představuje bezprostřední a přímou podmínku pro přístup k náhradě škody způsobené protiprávním jednáním státu-zákonodárce pouze v

souvislosti s „přeshraničními situacemi“ a tudíž není namířen ve prospěch, bezprostřední a přímý, obětí úmyslných násilných trestných činů, které mají trvalé bydliště v italském státě.

- 17 Otázka uvedená v písmenu a) je tudíž relevantní, neboť záporná odpověď by se odrazila na samotné existenci nároku na náhradu škody, kterého se domáhá BV.
- 18 Relevantnost předběžné otázky přetrvává rovněž s ohledem na nedávné přijetí zákona č. 122 ze dne 7. července 2016, který v návaznosti na řízení o porušení povinnosti stanovil „nárok na odškodnění v případě znásilnění“, jehož právní úprava má na základě zákona č. 167 z roku 2017 retroaktivní účinky a uplatní se tedy také na úmyslné násilné trestné činy spáchané „po 30. červnu 2005 a před vstupem tohoto zákona v platnost“, s novým během lhůt pro podání žádosti o přiznání odškodnění podle zákona č. 145 z roku 2018.
- 19 Nicméně, i když BV může mít prospěch z účinků zákona č. 122 z roku 2016, předběžná otázka je relevantní, jelikož BV se domáhá nároku na náhradu škody z důvodu nesplnění povinnosti včasného provedení unijního práva ze strany státu a nikoli nároku, na základě vnitrostátního práva, na přiznání odškodnění, které je v současné době stanoveno na základě výše uvedeného zákona.
- 20 Zejména se jedná o žalobu na náhradu škody proti státu-zákonodárci státu z důvodu porušení unijních zásad rovnosti nebo zákazu diskriminace v důsledku opožděného nebo nesprávného nebo neúplného provedení povinností stanovených směrnicí 2004/80.
- 21 V této souvislosti Corte di cassazione (Kasační soud) odkazuje na ustálenou judikaturu SDEU týkající se základních práv (rozsudek ze dne 12. prosince 2002, C-442/00, *Caballero*, bod 30), mezi která „patří zejména obecná zásada rovnosti a nediskriminace“ (C-442/00, bod 30, C-81/05 *Cordero Alonso*, bod 45; usnesení ze dne 16. ledna 2008, *Molinari a další*, spojené věci C-128/07 až C-131/07, bod 24).
- 22 Zásada rovnosti je výslovně vyjádřena v Listině základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“), a to v článku 20. Zásada zákazu diskriminace na základě státní příslušnosti se nachází již v článku 18 SEU (bývalý článek 12 Smlouvy o ES) a dále v čl. 21 odst. 2 Listiny.
- 23 Corte di Cassazione (Kasační soud) připomíná právní sílu Listiny a její uplatňování (rozsudek ze dne 22. prosince 2010, *DEB*, C-279/09, bod 30; rozsudek ze dne 15. listopadu 2011, *Murat Dereci*, C-256/11, bod 71) a připomíná, že povinnost dodržovat základní práva definovaná v rámci Unie dopadá na členské státy pouze v případě, že jednají v rámci působnosti unijního práva, přičemž pojem „uplatňování unijního práva“ ve smyslu článku 51 Listiny vyžaduje existenci určitého stupně souvislosti (rozsudek ze dne 29. května 1997, *Kremzow*, C-299/95, bod 16; rozsudek ze dne 6. března 2014, *Siragusa*, C-206/13, body 24 a 25).

- 24 Existence uvedené souvislosti nebo spojení s unijním právním řádem byla považována za nezbytnou také v rámci žaloby na určení mimosmluvní odpovědnosti, která byla podána proti členskému státu z důvodu údajného porušení unijního práva na základě předpokladu, že státnímu příslušníkovi tohoto členského státu mohou vyplývat práva ze základních svobod stanovených v člancích 49, 56 nebo 63 SFEU (rozsudek ze dne 15. listopadu 2016, *Ullens de Schooten*, C-268/15, body 52 a 53).
- 25 V tomto rozsudku SDEU připomněl, že „výklad základních svobod zakotvených v člancích 49, 56 či 63 SFEU může být ve věci, jejíž všechny prvky se nacházejí pouze uvnitř jednoho členského státu, relevantní, pokud vnitrostátní právo předkládajícímu soudu ukládá, aby byla státnímu příslušníku členského státu tohoto soudu přiznána stejná práva, jaká by v téže situaci vyplývala státnímu příslušníkovi jiného členského státu z práva unijního“ (bod 52) a „[t]otéž platí i v případech, kdy se i přes to, že skutkový stav v původním řízení nespadá přímo do působnosti unijního práva, stala ustanovení tohoto práva použitelnými v důsledku vnitrostátních právních předpisů, jež upravují řešení situací, jejichž všechny prvky se nacházejí pouze uvnitř jednoho členského státu, v souladu s řešeními upravenými unijním právem“ (bod 53 a rozsudky ze dne 20. září 2018, *Fremoluc NV*, C-343/17, body 20-24; ze dne 7. listopadu 2018, *K*, C-380/17, bod 34; ze dne 7. listopadu 2018, *C*, C-257/17, bod 31).
- 26 V projednávané věci, jak bylo stanoveno SDEU v rozsudku C-601/14, byl italský stát povinen dodržovat unijní právo, které mu v určité lhůtě ukládalo provést povinnost spočívající v zavedení obecného systému odškodňování obětí úmyslných násilných trestných činů spáchaných na jeho území.
- 27 Uvedená povinnost, ačkoli bezprostředně a přímo upravující přeshraniční situace za účelem podpory volného pohybu osob žijících v jiných členských státech, byla nicméně uložena takovým způsobem, aby se obecný systém odškodňování nezbytně uplatnil také na osoby s trvalým pobytem v italském státě.
- 28 Corte di cassazione (Kasační soud) se domnívá, že toto rozšíření účinků, nepřímé povahy výlučně ve smyslu čl. 12 odst. 2 směrnice 2004/80, může být bezprostředně a přímo uloženo italskému státu na základě obecné zásady rovnosti (jako takové) nebo zásady zákazu diskriminace na základě státní příslušnosti, jakožto základních práv Unie (článek 18 SEU, články 20 a 21 Listiny), jelikož právě na základě těchto zásad/práv tento stát nemůže včas provést směrnici takovým způsobem, že systém odškodňování učiní použitelný pouze na přeshraniční situace, což vede k neodůvodněnému diskriminačnímu zacházení se státním příslušníkem, který má na jeho území trvalé bydliště.
- 29 Corte di Cassazione (Kasační soud) s odkazem na rozsudek ze dne 2. února 1989, *Cowan*, C-186/87 (bod 19) uvádí, že SDEU zdá se přiznává právu na rovné zacházení (v projednávané věci vzájemně související se zásadou zákazu diskriminace na základě státní příslušnosti) autonomní a specifický význam ve

srovnání s významem přiznaným základním svobodám Smlouvy (a mezi nimi volnému pohybu, která je relevantní v projednávané věci).

- 30 Z tohoto hlediska obecná zásada rovnosti, která je vyjádřením ústavních tradic členských států, představuje páteř unijního právního řádu.
- 31 Z tohoto důvodu zásada rovnosti nebo zásada zákazu diskriminace na základě státní příslušnosti, jakožto základní práva Unie, vytvářejí nezbytnou souvislost výše uvedených „čistě vnitrostátních situací“ s unijním právem.
- 32 Na základě této souvislosti a z důvodu porušení základních unijních zásad uvedených v článku 18 SEU, článku 20 a čl. 21 odst. 2 Listiny, ve spojení se zjištěným nesplněním povinnosti italského státu včas provést povinnost uvedenou v čl. 12 odst. 2 směrnice, považuje Corte di Cassazione (Kasační soud) za nezbytné předložit SDEU předběžnou otázku uvedenou v písmeně a).

Ke druhé předběžné otázce

- 33 V případě kladné odpovědi na první předběžnou otázku činí možnost existence odpovědnosti italského státu za porušení unijního práva relevantní také [předběžnou] otázku uvedenou v písmeně b).
- 34 Podle judikatury SDEU může být škoda rovněž nahrazena zvláštní formou, s úplným retroaktivním přizpůsobením se unijním ustanovení ze strany vnitrostátního zákonodárce, pokud to je dostatečné k nápravě škodlivých důsledků porušení unijního práva, aniž by tím bylo dotčeno prokázání větší škody, která vznikla z toho důvodu, že v dané době nebylo možné využít výhody zaručené tímto ustanovením (rozsudek ze dne 10. července 1997, C-373/95, *Maso a další*, body 39-42).
- 35 Základním parametrem pro posouzení a stanovení náhrady škody, kterou utrpěla osoba poškozená v důsledku porušení povinnosti státu spočívajícím v opožděném provedení směrnice 2004/80, je celková výše odškodnění, na které by jakožto oběť úmyslného násilného trestného činu měla původně nárok.
- 36 Unijní právo stanoví, že odškodnění musí být spravedlivé a přiměřené (v tomto smyslu: bod 6 odůvodnění a čl. 12 odst. 2 směrnice 2004/80, viz rovněž stanovisko generálního advokáta ze dne 12. dubna 2016, věc C- 601/14, body 86 a 87).
- 37 Výklad požadovaný od SDEU ohledně „spravedlnosti“ a „přiměřenosti“ odškodnění uvedeného v čl. 12 odst. 2 směrnice 2004/80 je tudíž relevantní pro účely posouzení správnosti, z právního hlediska, kritérií použitých soudem rozhodujícím ve věci samé při stanovení náhrady škody, které se domáhala BV.
- 38 Corte di cassazione (Kasační soud) připomíná, že vyhláška ministra vnitra ze dne 31. srpna 2017, vydaná ve smyslu čl. 11 odst. 3 zákona č. 122 z roku 2016, stanoví za trestný čin znásilnění odškodnění ve formě pevně stanovené částky 4

800 eur. Toto odškodnění je vypláceno ze společného fondu určeného k odškodňování obětí trestných činů mafiánského typu, vydírání a lichvy.

- 39 V obecnější rovině a v každém případě při neexistenci přesných bezprostředních údajů vyplývajících ze směrnice 2004/80 se Corte di Cassazione (Kasační soud) domnívá, že lze přijmout obecná vodítka ohledně kritérií spravedlnosti a přiměřenosti odškodnění.
- 40 Zdá se, že kritérium spravedlnosti má za cíl zajistit, aby odškodnění (a tudíž i výše částky) odráželo především inherentní závažnost trestného činu znásilnění, čímž staví oběti, z důvodu jejich rovnocenné důstojnosti, do situace rovného zacházení. Tato závažnost trestného činu byla navíc uznána vnitrostátním zákonodárcem v rámci právní úpravy stanovené v zákoně č. 122 z roku 2016, když zákonodárce zamýšlel upřednostnit přístup k výše uvedenému společnému fondu právě „obětem trestných činů znásilnění“ společně s oběťmi „vraždy“ (čl. 11 odst. 3).
- 41 Na druhé straně se zdá, že kritérium přiměřenosti vyžaduje personalizaci odškodnění s přihlédnutím k relevantním subjektivním a objektivním okolnostem trestného činu.
- 42 V této souvislosti Corte di Cassazione (Kasační soud) považuje za důležité vzít v úvahu různé případy odškodnění vyplácených z výše uvedeného společného fondu. Zákon č. 302 z roku 1990 například přiznal osobám, které utrpěly trvalou zdravotní invaliditu v důsledku teroristických činů nebo organizovaného zločinu, odškodnění „až do výše 200 000 eur, v poměru k procentnímu bodu zjištěné invalidity“.
- 43 Kasační soud následně odkazuje na svou vlastní judikaturu týkající se kritérií, která usměrňují soudy, které rozhodují v občanskoprávním řízení ve věci samé, při stanovení náhrady škody vyplývající z trestného činu znásilnění. Tato kritéria byla identifikována v intenzitě narušení morální a fyzické svobody v sexuální sféře, ve způsobeném psychickém rozrušení a v důsledcích v individuální psychologické rovině a pro intersubjektívni vztahy, v účincích očekávaných v průběhu času a v dopadu trestného činu na osobnost oběti. Pouze orientačně, v nedávné kazuistice se stanovení náhrady škody ze strany soudů, které rozhodují ve věci samé, pohybuje v případě škody vyplývající z trestného činu znásilnění od částky ve výši 10 000 eur (ve prospěch nezletilé osoby, ale částka se vztahuje pouze k nemajetkové újmě) do částky ve výši 200 000 eur (ve prospěch nezletilé osoby). V případě pokusu o znásilnění byla náhrada škody u zletilé osoby stanovena ve výši 15 000 eur.
- 44 Corte di cassazione (Kasační soud) si je vědom toho, že na rozdíl od roviny, na které se odehrává široká diskreční pravomoc zákonodárce v celkovém uspořádání systému odškodňování stanoveného směrnicí 2004/80, rovina náhrady škody dané osobě odpovídá zásadě úplnosti nápravy škodlivých následků, které oběť trestného činu utrpěla.

- 45 Nicméně, vzhledem k tomu, že diskreční pravomoc v legislativní oblasti, i když široká, musí v každém případě nutně vycházet z kritérií spravedlnosti a přiměřenosti stanovených čl. 12 odst. 2 směrnice 2004/80, měla by podle Corte di cassazione (Kasační soud) existovat základní vzájemnost, pokud jde o rozsah odškodnění, mezi těmito kritérii a výše uvedenými kritérii, které vedou ke spravedlivému stanovení náhrady nemajetkové újmy vyplývající z trestného činu znásilnění, ačkoli není možné dospět k nezbytné shodě mezi náhradou škody a odškodněním.
- 46 Podle Corte di cassazione (Kasační soud) na jedné straně italský zákonodárce v rámci přizpůsobení odškodnění, která mohou být poskytnuta podle výše uvedených zákonů, přijal jako vodítka pro stanovení výše náhrady spravedlivé (tím, že stanovil výši částek podle závažnosti násilných trestných činů, které jsou odškodňovány) a přiměřené parametry (tím, že při stanovení výše odškodnění přikládal význam konkrétním okolnostem trestného činu).

Na straně druhé, pokud jde naopak o italskou právní úpravu, která je předmětem předběžné otázky uvedené v písmeně *b)*, vyvstává pochybnost o tom, že odškodnění ve výši 4 800 eur, které je touto právní úpravou stanoveno, jelikož se jedná o vyplacení pevné částky (a tedy zjevně „nikoli přiměřené“) a v zanedbatelné výši (a tudíž vyplacení částky, která „není spravedlivá“), porušuje požadavek uvedený v čl. 12 odst. 2 směrnice 2004/80.